

İlk Çağ'ın Tüccar Toplulukları

SOĞD

Soğdlu tüccarlar, İpek Yolu'nda başta ipek olmak üzere altın, gümüş, pirinç, baharat, şifalı bitkiler, şeker, parfüm ve kolye ticareti yaptılar. Gittikleri yerlerde Budizm, Maniheizm, Zerdüştlük gibi inançları da yaydılar.

ASUR

Anadolu'nun pek çok yerinde koloniler kurdular. Anadolu'nun yazı ile tanışması, Asurlu tüccarlar sayesinde oldu.

LİDYA

Lidyalı tüccarlar, çeşitli tarım ürünleri, maden, kumaş, boya ve ilaç sattılar. Kuyumculukta uzmanlaştılar. Parayı icat ettiler. Mezopotamya'ya kadar uzanan bir güzergâh üzerinde ticaret yaptılar ve zenginleştiler.

FENİKE

Fenikeliler, Doğu Akdeniz kıyılarından İspanya'ya kadar koloniler kurdular. Kurdukları koloniler aracılığıyla, Mısır ve Mezopotamya'daki teknik gelişmelerin başka yerlere yayılmasını sağladılar.

FENİKELİLER

LİDYALILAR

ASURLULAR

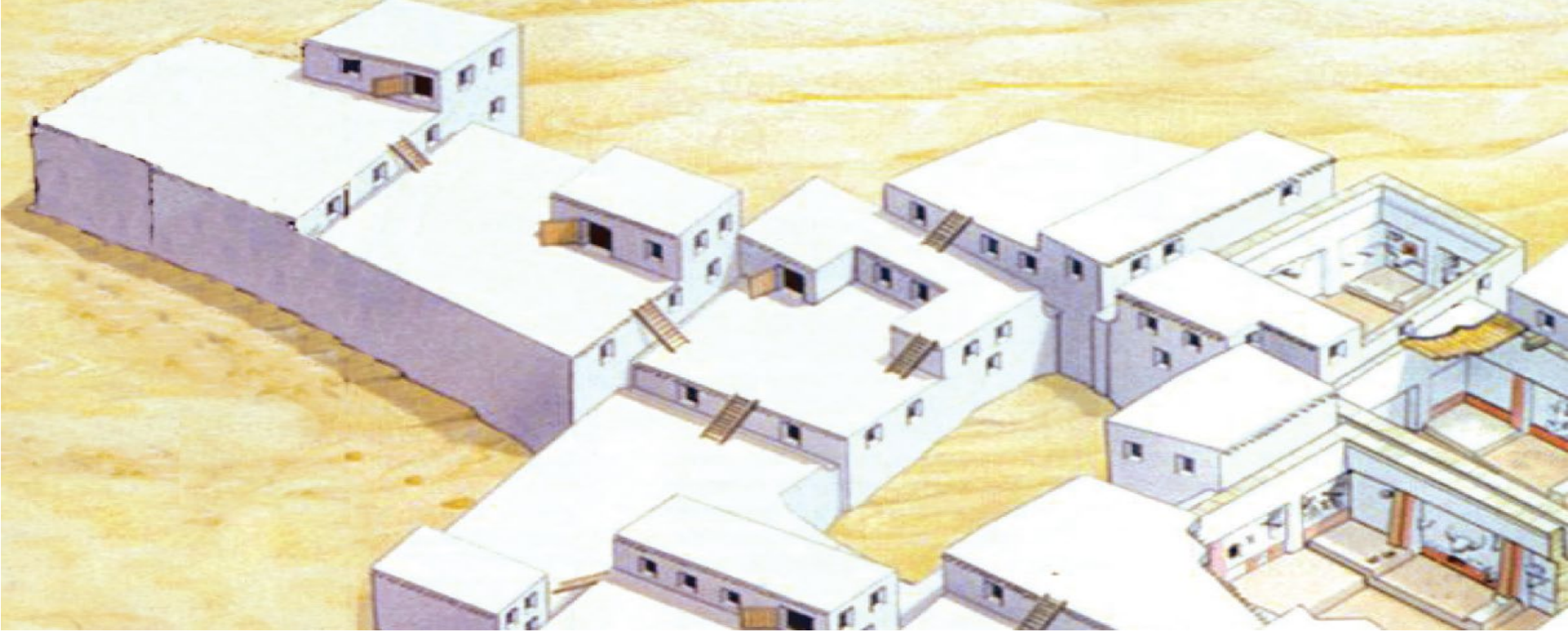
SOĞDLAR

SORU: 1

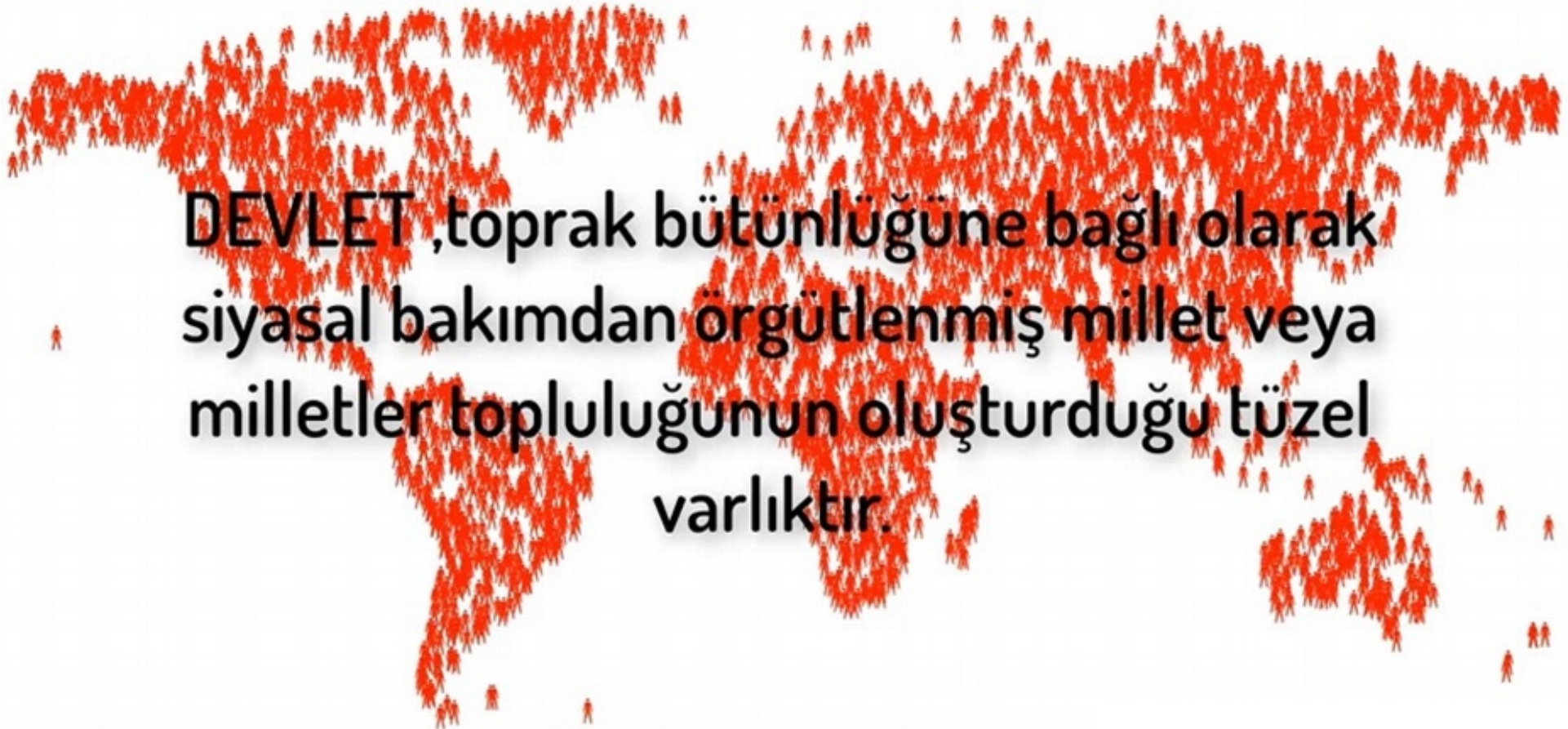
Giritliler deniz ticaretine önem vermiş Yunanistan, Mısır ve Anadolu uygarlıkları ile kültür alışverişinde bulunmuş ve ticari ilişkiler geliştirmişlerdir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi ile doğrudan ilişkilidir?

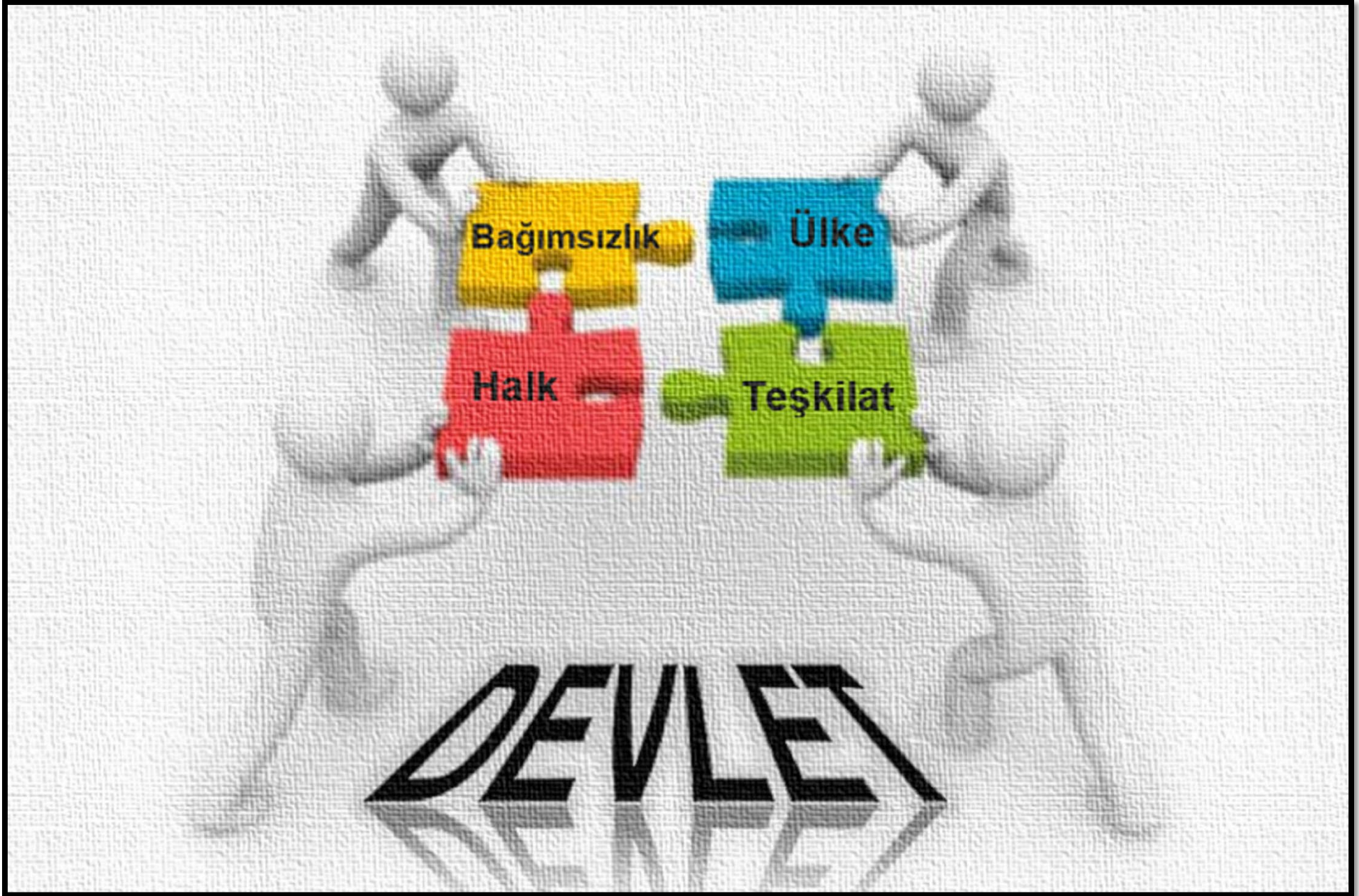
- A) Sınıf farklılıklarının kaldırılmasıyla
- B) Paranın kullanımda olmasıyla
- C) Girit'in stratejik ve coğrafi konumuyla
- D) Tarıma önem verilmemesiyle
- E) Şehir devletleri kurmalarıyla

Kabile, aynı atadan gelen ve birbirine kan bağıyla bağlı bulunan büyük insan topluluğuna verilen isimdir.

DEVLET ,toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlıktır.

SİYASİ ORGANİZASYON TÜRLERİ

a- Kabile
Konfederasyonları

b- Şehir(Site)
Devletleri

c- İmparatorluklar

a-Kabile Konfederasyonları

Kabile konfederasyonları, kabile başkanlarından askeri, ekonomik ya da siyasi yönden en güçlü olanın diğer kabile başkanlarına hükmettiği bir yönetim sistemiydi.

Anadolu medeniyetlerinden Urartular, Hititler, Frigler ve Lidyalılar; Mezopotamya'da Sümer, Babil ve Akadlar kabile konfederasyonlarının bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

b. Şehir Devletleri

Mısır'da
NOM

Sümerlerde
SITE

İyon ve Dorlarda
POLİS

Eski Yunanlıların siyasal örgütlenmeleri, POLİS diğeri adıyla ŞEHİR DEVLETİ düzenine dayanmaktaydı.

Her polis siyasal açıdan bağımsızdı ve kendi kendini yönetirdi.

Her polis kendi temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek bir toprak parçasına sahipti.

c-İmparatorluklar

İmparatorluk, içerisinde din, etnik köken, dil gibi çeşitli unsurları barındıran bir devlet yönetimi modelidir.

Devletlerin kuruluşunda ve gelişmesinde etkili olan maddi ve manevi unsurlar neler olabilir?

Devletlerin kuruluşunda ve gelişmesinde bölgenin coğrafi özellikleri, toplumların hayat ve geçim tarzı, fikrî idealler, soy dayanışması ve askerî güç gibi unsurlar önemli bir yere sahiptir.

İlk Siyasi Organizasyon Türleri

İlkçağdan Günümüze Başlıca Yönetim Şekilleri

TİRANLIK

İktidarı mevcut yasalara aykırı bir biçimde ele geçirme ve baskıcı bir biçimde hüküm sürme anlayışına denir.

ARİSTOKRASİ

Bir toplulukta belirli bir soyun, diğer soylara göre üstün kabul edildiği ve bu soyun toplumu yönetme hakkına sahip olduğu siyasal ve toplumsal sisteme denir.

MONARŞİ

Tek bir kişinin iktidarına dayalı yönetim şeklidir.

Krallık, imparatorluk, padişahlık gibi yönetimlerde monarşik bir anlayış hâkimdir.

Mutlakiyet veya mutlak monarşi de monarşinin katı hâlini ifade eder.

DEMOKRASİ

Yunanca bir kelime olan demokrasi, halkın yönetimi, iktidarı anlamına gelse de ilk Çağ'da yurttaş olma hakkına sahip elit bir sınıfın yönetime katıldığı bir anlayıştır.

SORU: 2

Bizans olarak adlandırılan Doğu Roma İmparatorluğu Orta Çağ'da; Anadolu, Balkanlar, Mısır, Suriye, Filistin ve Kuzey Afrika coğrafyasında etkili olmuştur. Hellenizm ve Ortodoksluk gibi kültürel bileşenler sonucu Bizans İmparatorluğu, Batı Roma İmparatorluğu'ndan farklı bir siyasi yapı hâline gelmiştir. Roma İmparatorluğu bir çeşit cumhuriyet ile yönetilirken Bizans imparatoru gücünü tanrıdan alan otokrat bir lider konumuna gelmiştir.

Bu durumun temel sebebi olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Demokratik bir yapının varlığı
- B) Sınıflar arası çatışmaların sonlanması
- C) Toplumun refah seviyesinin artması
- D) İmparatorların siyasi yapıyı güçlendirmek istemesi
- E) Laik bir siyasal sisteme geçilmesi

CUMHURİYET

Ülkede egemenliğin bir kişi veya zümreye değil, toplumun tümüne ait olduğu, ülkeyi yönetenlerin demokratik esaslar çerçevesinde seçim ilkesine göre belirlendiği yönetim şekline cumhuriyet denir.

OLİGARŞİ

Bir ÷lkede yönetme hakkının birkaç kişinin eline verildiği aristokrasi düzeninin daraltılmış hâlini ifade eder.

TEOKRASI

Bir ÷lkede tüm yönetim işlerinin ve iktidarı kullanma anlayışının dinî esaslar çerçevesinde şekillendiği sisteme teokrasi denir.

SİYASİ GÜCÜN MEŞRUIYET KAYNAKLARI

İlk Çağ devletlerinde, siyasi gücün meşruiyet kaynağı yaygın olarak "Tanrısal" yani ilahi bir güce dayanmaktaydı.

Krallar, Tanrı adına ülkeyi yönetirler ve kendilerini genellikle tanrıların yeryüzündeki temsilcisi olarak kabul ederlerdi.

KANUNLAR DOĞUYOR

Hukuk, toplum düzenini sağlamak için çıkarılmış ve devlet eliyle güçlendirilmiş kurallar bütünüdür.

KANUNLAR DOĞUYOR

İlk Çağ'daki hukuk kuralları kaynağını akıl, gelenek ve kutsal kitaplardan almıştır.

Sümerler

Yazının icadıyla birlikte yazılı hâle gelen hukuk kurallarının ilk örnekleri Sümerlerde görülür.

Urkagina

Sümer Kralı Urkagina, kötü idare sebebiyle meydana gelen yolsuzlukları, halkın huzursuzluğunu ve hoşnutsuzluğunu gidermek için bir **ADALETNAME** hazırlamıştır.

Urkagina, yaptığı kanunlarda önceki yöneticilerin rahiplerle birleşerek halkı sömürdüğünü ifade etmiştir.

Yaptığı düzenlemelerle de daha çok borç affı gibi konuları işlenmiş ve halkı rahatlatmaya çalışmıştır.

Babiller

Hammurabi

Hamurrabi Kanunları "dişe diş, göze göz" şeklinde değerlendirilen ve suçu işleyene aynı ağırlıkta cezayı içeren kanunlardır.

Hammurabi Kanunlarından bazıları aşağıda verilmiştir:

- Bir hırsız duvar delerek bir eve girmişse o deliğin önünde cezalandırılır ve oraya gömülür.
- Bir evde yangın çıkar ve oraya yangını söndürmeye gelen kimse, evin sahibinin malına göz dikip onun malını alırsa kendisi de aynı ateşe atılır.
- Bir adam bir çocuğu evlatlık alır ve oğlu olarak ona ismini verirse ve onu besleyip büyütürse büyümüş bu çocuk bir daha geri istenemez.
- Bir kişi hırsızlık yapsa eli kesilir.
- Babasını döven evladın iki eli kesilir.
- Bir adamın gözünü çıkaranın gözü çıkarılır.

SORU: 3 Hammurabi Kanunlarının verilen maddeleri değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Kişi haklarıyla ilgili hükümler içerdiği
- B) Kısasa kısas esasının uygulandığı
- C) Sınıflı toplum yapısına karşı çıkıldığı
- D) Mülkiyet hakkının korunduğu
- E) Hırsızlık suçuna karşı ağır yaptırımlar olduğu

Hititler

Hititliler yalnız insanlar için değil hayvanları ve bitkileri korumak içinde yasalar çıkarmıştır.

Hititler, hukuk tarihinde ilk defa kasten öldürme ile kazara adam öldürmeyi birbirinden ayırmıştır.

İlk Çağ Anadolu medeniyetlerinden biri olan Hititlerin kanunları, Sümer Kanunları gibi insancıdır.

Hitit Kanunları'nda ; evlenme, boşanma, nikâh , nişan gibi aileyle ilgili hususlara yer verilmiştir.

Mezopotamya medeniyetlerinde olduğu gibi Hititlerde de cezalar belirlenirken sosyal sınıf farklılıkları esas alınmıştır.

Hitit Kanunları gelenekler çerçevesinde oluşturulmuş, ölüm ve işkence cezaları yerine tazminat cezaları konmuştur.

Ön Asya kavimlerinde boşanma sadece erkeğe tanınan bir hak iken Hititlerde kadınlara da bu hak tanınmıştır.

Kollektif cezalar da uygulanmış yani bazı suçlarda ceza sadece o kişiye değil suçlunun ailesine de verilmiştir.

SORU: 4

İlk Çağ Anadolu medeniyetlerinden biri olan Hititler, gelişmiş bir hukuk sistemine sahiptir. Sami kavimlerin kanunlarından farklı olarak Sümer kanunları gibi insancıl kanunlar yapmışlardır. Bu kanunlarda zaman içinde değişiklikler yapılmıştır.

Bu durumun temel sebebi olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Yazılı hukukun gelişmemesi
- B) Kültürel etkileşime kapalı olunması
- C) Siyasi otorite boşluğunun bulunması
- D) Kanunların ihtiyaçlara göre değişebilmesi
- E) Toplumun kanunları benimsememesi

İbraniler

İbranilere kadar çok tanrılı din inancı yaygınken İbraniler tek tanrılı semavi din inancını benimsemişlerdir. Böylece İbranilerle birlikte Eski Çağ toplumlarında ilahi dine bağlı bir hukuk sistemi dönemi başlamıştır.

"ON EMİR" olarak bilinen hükümler, Tevrat'a göre Hz. Mûsâ önderliğindeki İsrâiloğulları'nın Mısır'dan çıkışlarından yedi hafta sonra Sînâ dağının zirvesinde bizzat Tanrı tarafından Mûsâ'ya önce sözlü olarak bildirilen, ardından iki taş levha üzerine yazılıp verilen emirlerdir.

SORU: 5

- Hititlerde kral aynı zamanda başrahipti.
- Sümerlerde şehir devletleri patesi veya ensi unvanı taşıyan rahip krallarca yönetilirdi.
- Eski Mısır'da Firavunlar tanrının oğlu olarak kabul edilirdi.

Yukarıda verilenlere göre İlk Çağ uygarlıkları ile ilgili olarak;

- I. teokratik yönetim şeklinin benimsendiği,
- II. hukuk devleti anlayışının bulunduğu,
- III. merkeziyetçi devlet sisteminin korunduğu

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

ORTA ÇAĞ'IN BAŞLICA OLAYLARI

SORU: 6

Aşağıdakilerden hangisi Orta Çağ Avrupa'sında meydana gelen siyasi ve sosyal gelişmelerden biri değildir?

- A) Vizigot Krallığı'nın sona ermesi
- B) Katolik-Ortodoks bölünmesinin yaşanması
- C) Magna Carta'nın ilan edilmesi
- D) Yüzyıl Savaşlarının yaşanması
- E) Coğrafi Keşifler

SORU: 7

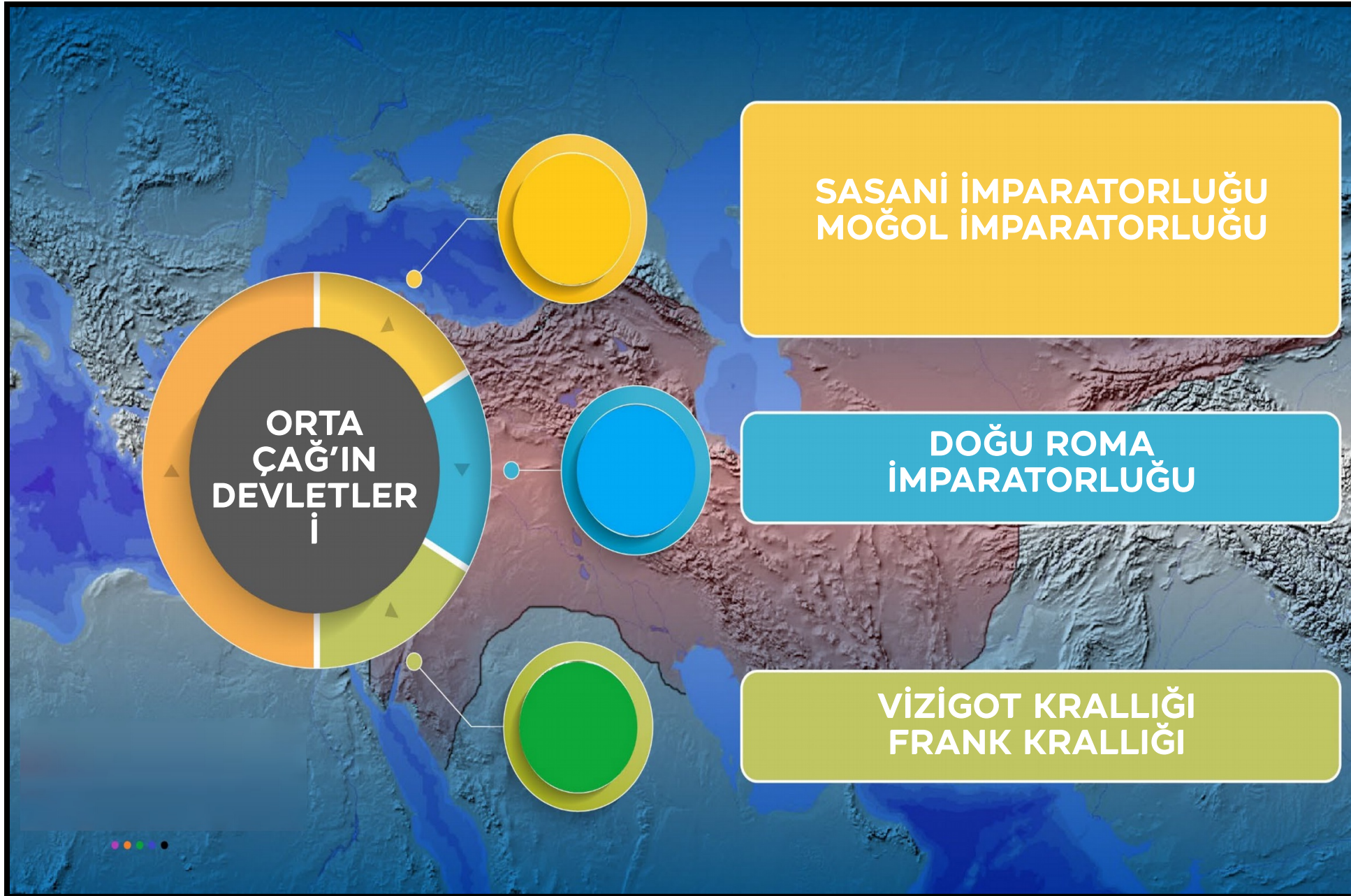
1347-1351 yılları arasında Avrupa nüfusunun neredeyse yarısının ölümüne sebep olan gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Veba Salgını
- B) Otuz Yıl Savaşları
- C) Yüz Yıl Savaşları
- D) Doğal Afet
- E) İç İsyanlar

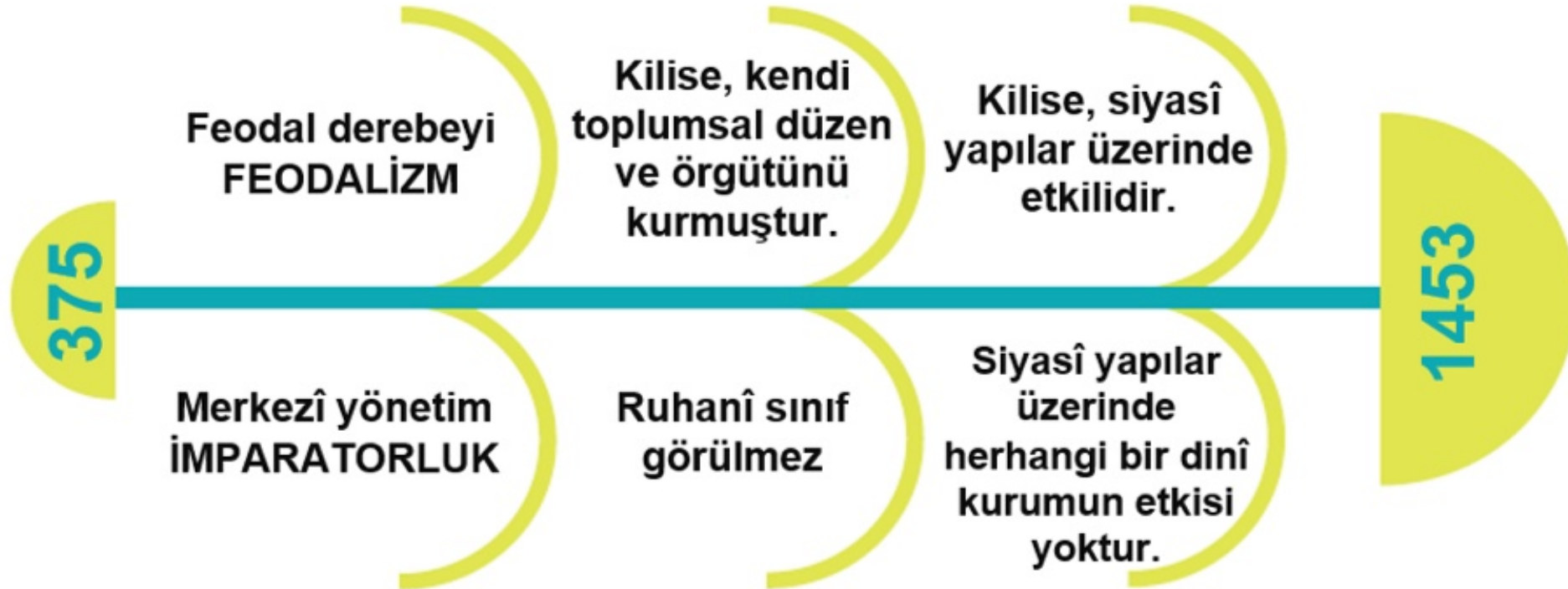
ORTA ÇAĞ'DA SİYASİ YAPILAR

Orta Çağ; 375 yılında gerçekleşen Kavimler Göç'ünden İstanbul'un Fethi'ne yani 1453 yılına kadar sürer.

ORTA ÇAĞ'DA AVRUPA

ORTA ÇAĞ'DA ASYA VE K. AFRİKA

YORUMLAYALIM

Orta Çağ'da Avrupa'da kral-kilise çekişmesinin toplumsal hayata etkileri nelerdir?

Devlet iktidarının meşruiyetini sağlama işi kilise tarafından yerine getirilince kilise, halk üzerinde dinî öğretisini kullanarak güçlü bir otorite kurdu. Böylece siyasi ve toplumsal hayata hâkim oldu. Zamanla kralların güçlerini tekrar ellerine alması, düşünce alanındaki gelişmeler, kilise öğretisinin sorgulanmasına yol açtı. Kiliseye güvenin azalması ve millî devletin kurulmasıyla kilisenin üstünlüğü sona erdi.

YORUMLAYALIM

Orta Çağ Avrupası'nda yaşanan mücadeleler günümüzde hangi ilkenin doğmasına zemin hazırlamış olabilir?

Orta Çağ'da kral-papa çekişmesi ilerleyen yüzyıllarda **laiklik** ilkesinin doğmasında etkili oldu.

SORU: 8

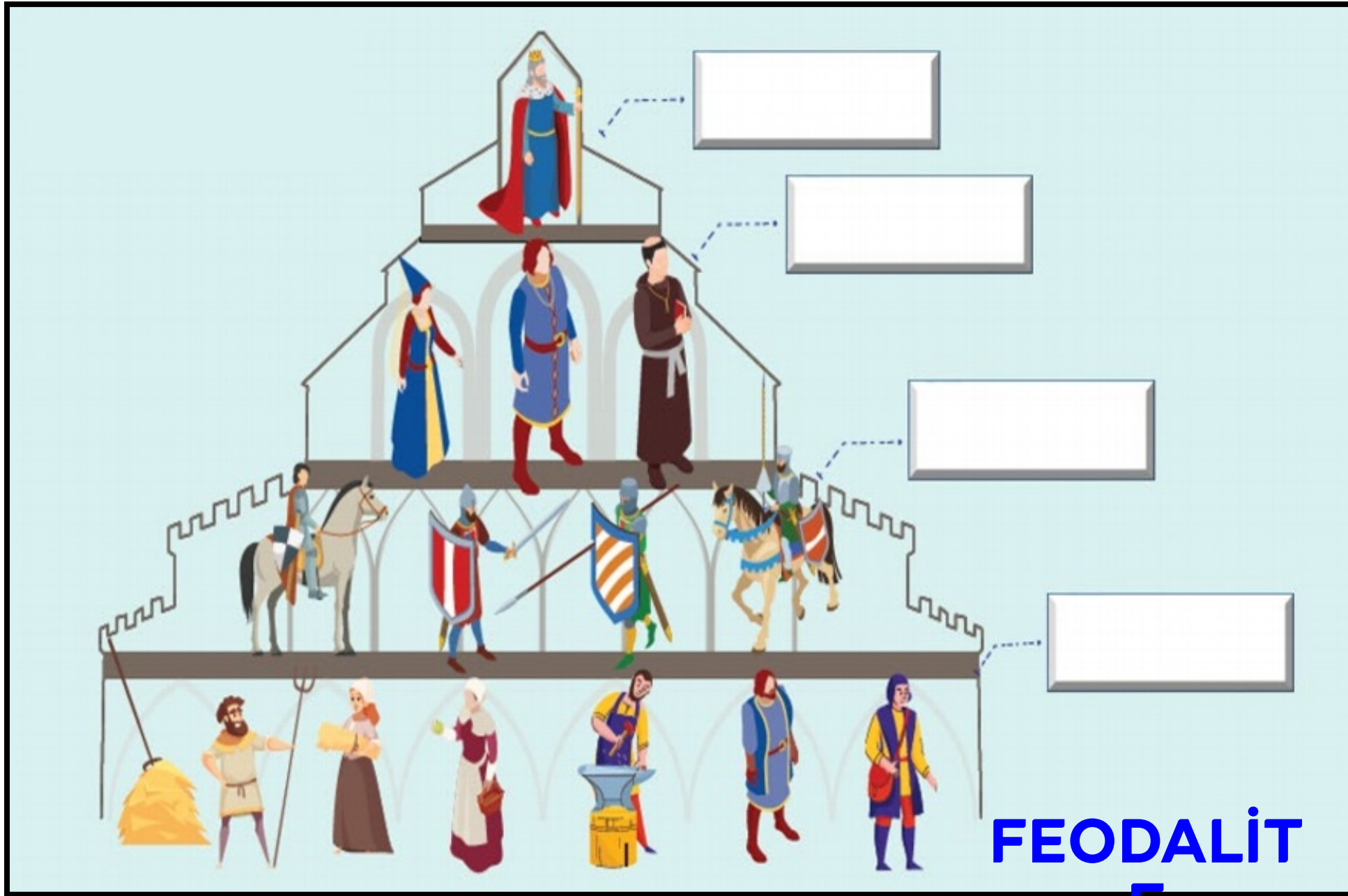
Orta Çağ Avrupa'sında feodal düzende hiç kimse hükümlan değildi. Bu yüzden kral, lord ve vassallar arasındaki mücadeleler, Orta Çağ Avrupası'nda uzun süren karışıklıklara, siyasal istikrarsızlıklara hatta savaşlara neden olmuştur.

Buna göre Orta Çağ Avrupa'sıyla ilgili;

- I. merkezî otoritenin bulunmadığı,
- II. feodalitenin Avrupa'daki siyasal yapıyı şekillendirdiğı,
- III. kilisenin Avrupa'da etkin bir kurum olduğı

yorumlarından hangilerine ulaşılmaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

FEODALIT E

SORU: 9

- Kasaba ve şehirlerde otururlardı.
- Ticaret ve sanayi ile uğraşırlardı.
- Senyörlere para vererek onların himayesinde yaşarlardı.

Verilen bilgilerde Orta Çağ Avrupa'sının hangi sosyal sınıfından bahsedilmiştir?

- A) Burjuvalar
- B) Asiller
- C) Rahipler
- D) Serf
- E) Serbest Köylüler

FEODAL SİSTEM;

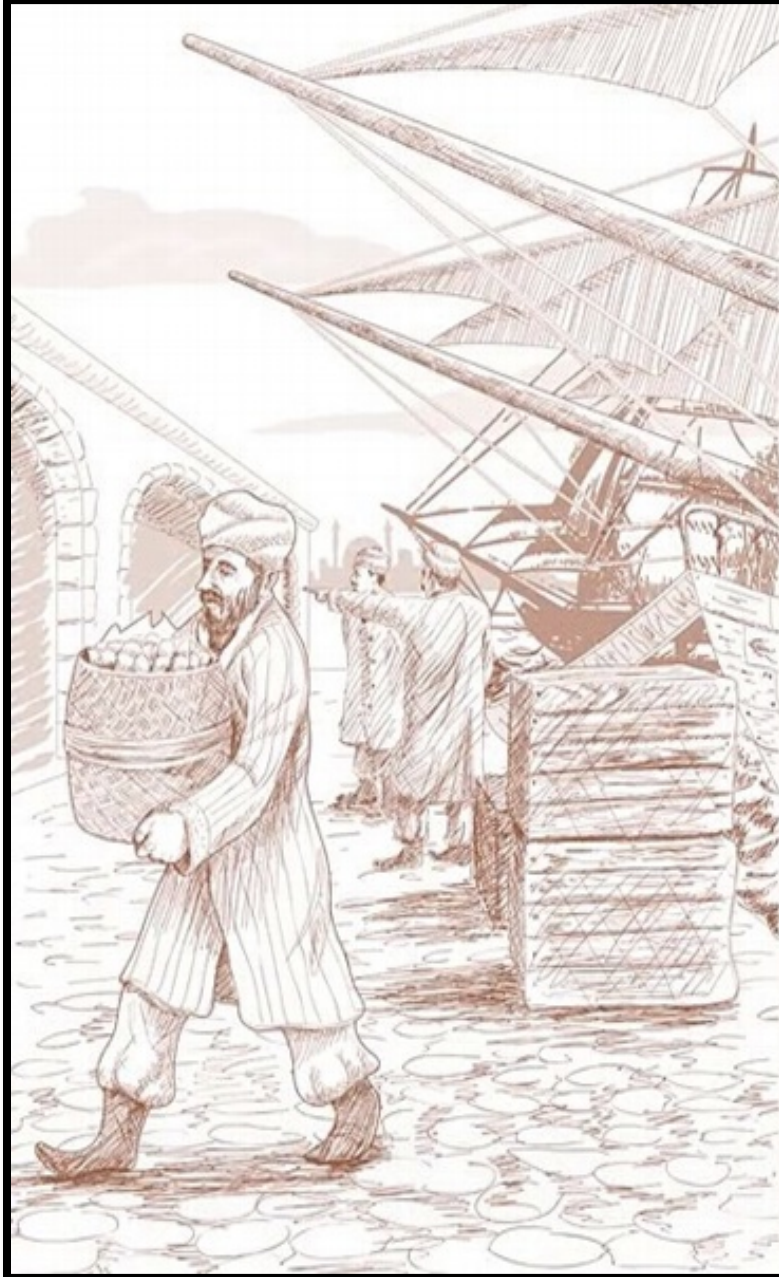
Merkezi iktidarın yok olduğu,

karışıklıklar ve güvensizliklerin yerleştiği,

ticaretin neredeyse durduğu,

kent yaşamının önemini yitirdiği

bir ortamda ortaya çıkmıştır.

YORUMLAYALIM

Verilen bilgilere göre ekonomik faaliyetlerle feodalizmin ortaya çıkışı arasında nasıl bir ilişki vardır?

Feodal sistemde toprağın üretimi hayatî önem taşıdığından, **ekonomik** faaliyetlerin ve bunun yanında **toplumsal, hukukî, siyasî** unsurların toprak temeline bağlı bir takım özellikler doğrultusunda oluşturulması kaçınılmaz olmuştur.

Zaman ilerledikçe toprağa bağlı üretimin ve mülkiyet ilişkilerinin gelişmesiyle, bireysel bağımlılıklar ortaya çıkarmıştır. Soylu sınıfının toprak üzerinde mülkiyet hakkına sahip olması, serfler üzerinde belirgin bir egemenlik kurmalarına neden olmuştur.

Krallıkların zayıflaması da devlet egemenliğinin yok olmasını beraberinde getirmiş ve bireysel yönetimin yolunu açmıştır. **Feodalitenin belki de en belirgin özelliği, sistemin dışarıya kapalı bir üretim ekonomisine sahip olmasıdır.**

SORU: 10

Orta Çağ Avrupa'sında derebeylik sisteminin etkisiyle ticaret hacmi daralmış ve içe dönük toprağa dayalı bir ekonomik model oluşmuştur.

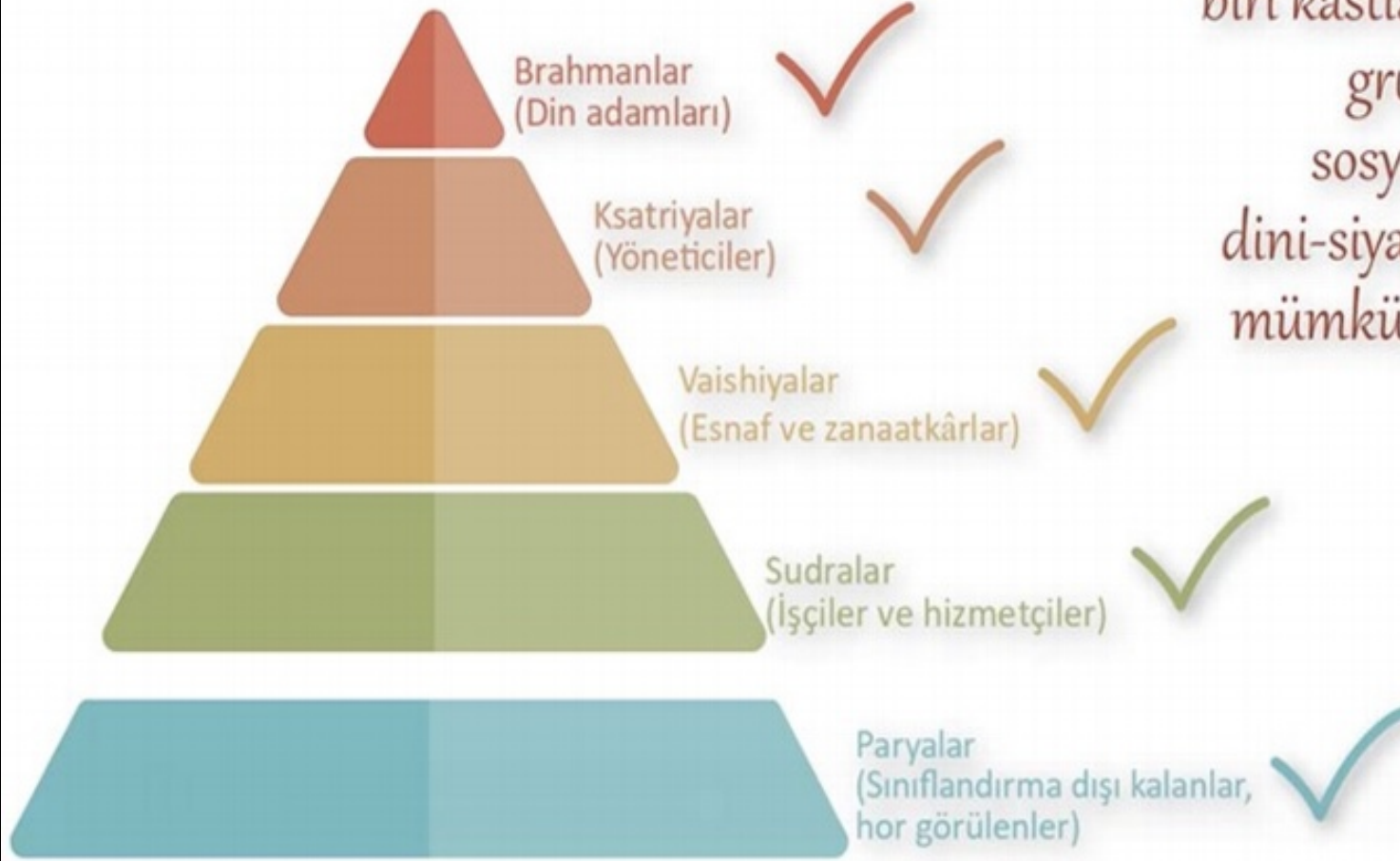
Bu durumun Avrupa'da;

- I. feodal beylerin güç kaybetmesi,
- II. burjuvazinin etkinlik kazanması,
- III. kent yaşamının önemini yitirmesi

gelişmelerinden hangilerine sebep olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

KAST SİSTEMİ

Bu sistemin özelliklerinden biri kastlar arası geçişin ve gruplar arası sosyal-ekonomik dini-siyasi vb. etkileşimin mümkün olmamasıdır.

SORU: 11

Kast toplumlarında farklı toplumsal gruplar birbirlerine kapalıdır. Bu sistemde herkes, bir daha terk edemeyeceği bir kast içinde doğar. Bu kasttan eş seçer ve bu kast içinde ölür. Her kast bireyinin alabileceği eğitim ve yapabileceği meslek türleri bellidir. Bu toplumsal yapıda insanların diğer kastların üyeleriyle bağlantı kurmaları engellenmiştir.

Buna göre Kast sistemiyle ilgili,

- I. Toplumsal sınıflar arasında ilişki yoktur.
- II. Kişilerin seçme özgürlüğü bulunmamaktadır.
- III. Hindistan'ın belli bölgelerinde uygulanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

SORU: 12**Hindistan'daki kast sistemine göre;**

- Kast dışı sosyal ilişki kurmak yasaktır. Her üye kendi kastı içinde evlenir.
- Bir Hindu kendi kastı dışındaki bir kast üyesi ile yemek yiyemez.
- Brahmanların kastı bütün kastlar tarafından üstün kast olarak kabul edilir.
- Kast usullerine saygı gösterilmesini ve kastın işleyişini sağlamak için kast içinde özel teşkilatlar vardır.
- Kast kurallarına uymayanlara verilen en ağır ceza kasttan çıkarılmadır. Bu da toplumdan dışlanma anlamına gelir.
- Kastlar arasında geçiş yoktur. Her üye doğduğu kast içinde yaşamını sürdürür. Meslekler babadan oğula geçer.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Katı bir sınıf ayrımı vardır.
- B) Ekonomik yapının şekillenmesinde kast etkilidir.
- C) Kast, toplumsal bir baskı unsurunu ortaya çıkarmıştır.
- D) Kişisel başarılar kastta etkili değildir.
- E) Ülkede siyasi birlik sağlanmıştır.

İhtiyacından fazla üretilen ürüne
ARTI ÜRÜN denmiştir.

Artı ürüne sahip olan yerleşim merkezleri avantajlı duruma geçmiş ve bu durum onlara güç kazandırmıştır.

Uzun süreli kuşatma ve saldırılara dayanılmış ve diğer ürünlerle takasa girilebilmiştir.

Artı ürün elde edebilmek için sulama kanalları yapılmış bu durum üretimin planlanması, ürünün depolanması ve korunması gerekli hâle gelmiştir. Böylece kurak geçebilecek yıllara hazırlık yapılmıştır.

Artı ürün ile ortaya çıkan değiş tokuş çiftçi, tüccar, esnaf vb mesleklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Artı üründen devletler vergi almaya başlamıştır.

Artı ürünün depolanması toplumsal tabakalaşmayı beraberinde getirmiştir.

SORU: 13

Sulama tarımının yapıldığı Mezopotamya'da ortaya çıkan ürün fazlası yani artı ürünler tapınaklarda toplanmıştır. Ürünlerin kaydını tutan din adamları ise dağıtımı kontrol etmeye başlamışlardır. Böylece tapınak rahipleri toplumda üst tabakayı oluşturmuşlardır.

Mezopotamya'da "artı ürün" üretiminin;

- I. ürünlerin depolanmasının zorunlu hâle gelmesine,
- II. toplumda tabakalaşmanın yaşanmasına,
- III. kast sisteminin ortaya çıkmasına

durumlarından hangilerine zemin hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

TİCARÎ MEKÂNLAR

Arasta, genellikle aynı esnaf grubuna ait dükkânların bir sokak üzerinde

sıralanması ile meydana gelen ticari mekandır.

Hanlar; kervanların indiği, malların depolandığı, atölyelerin bulunduğu ve ticaretin yapıldığı yerlerdi.

Ribatlar İslamiyet'in ilk dönemlerinde daha çok korunma, savunma ve askerî amaçlı inşa edilerek karakol veya ordugâh olarak kullanılırdı.

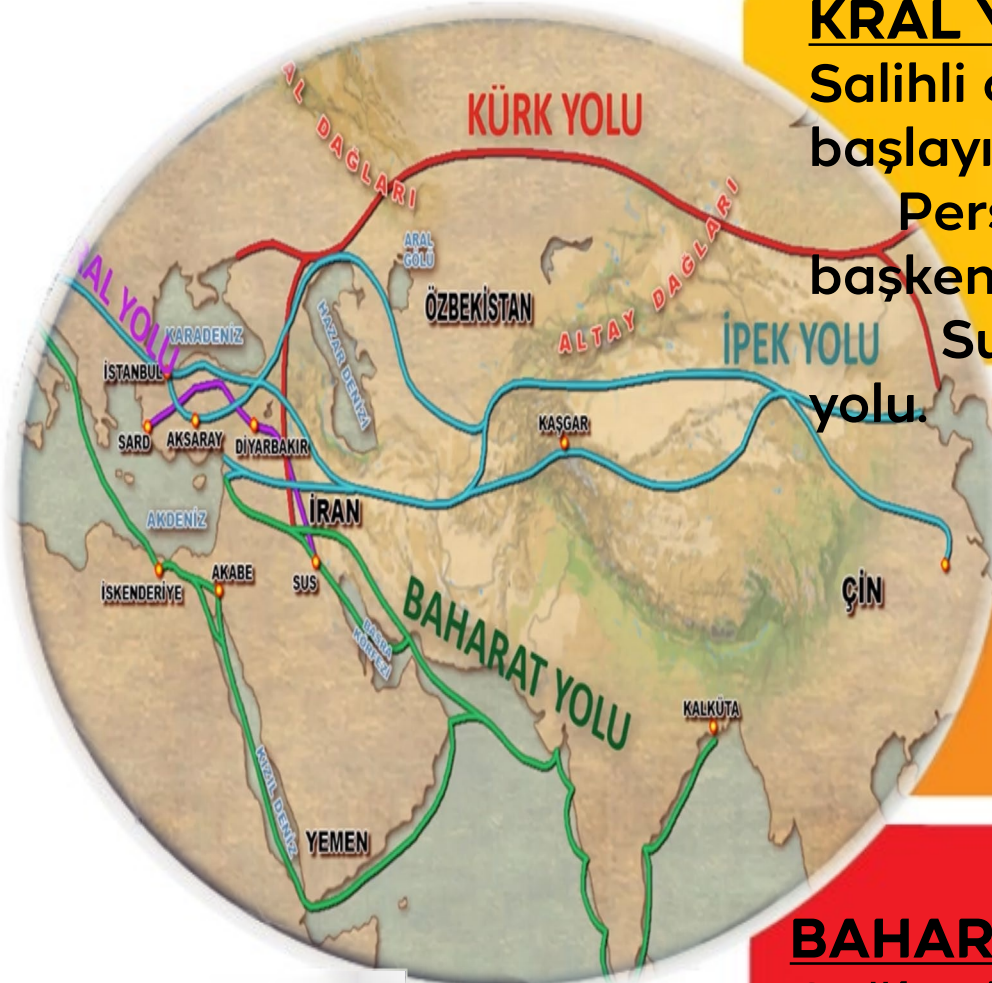
Kervansaraylar, yollar üzerinde kurulan ve kamu yararına çalışan ticari yapılardı.

Bedesten içinde kumaş, mücevher, silah ve benzeri değerli eşyanın satıldığı kapalı çarşı.

Kapanlar ticaret yapmak için sadece bir malzemenin bulunduğu alınıp satıldığı çardaklar ve kapalı alanlara verilen isimdir.

Panayırlar, XIII. yüzyılın sonuna kadar pek çok ülkenin ticaretinde önemli rol oynamış günümüzdeki fuarlara benzeyen ticari mekanlardır.

Pazarlar uzun süre çarşı ile aynı anlamda kullanılan , açık havada yer almış ,genel olarak haftanın belirli günleri toplanan ve yerel bir nitelik taşıyan ticari mekanlardır.

KRAL YOLU: İlk ve Orta Çağlarda Salihli civarındaki Sardes'ten başlayıp Pers İmparatorluğu'nun başkenti Sus'a kadar uzanan ticaret yolu.

İPEK YOLU: İlk ve Orta Çağlarda Çin ve Orta Doğu ile Batı ülkeleri arasındaki transit kara ticaretinde kullanılan en işlek ticaret yolu.

BAHARAT YOLU: İlk ve Orta Çağlarda Hindistan'dan başlayarak Avrupa'ya kadar uzanarak Uzakdoğu'yu Batı'ya bağlayan ticaret yolu.

SORU: 14

- İnsan eliyle yapılmış bir yol olmayıp doğanın ve iklimin hazırladığı vadi ve vahalardan oluşmaktadır.
- İlk ve Orta Çağlarda Çin ve Orta Doğu ile Batı ülkeleri arasındaki transit kara ticaretinde kullanılan en işlek ticaret yoludur.

Verilen özellikler aşağıdaki ticaret yollarından hangisine aittir?

- A) Kral Yolu
- B) İpek Yolu
- C) Kürk Yolu
- D) Baharat Yolu
- E) Kehribar Yolu

SORU: 15

Çin'den Avrupa'ya dek uzanan İpek Yolu'nu ele geçiren devletler büyük ekonomik güce sahip oluyor ve diğer devletleri egemenlikleri altına almaları kolaylaşıyordu.

Bu durumun Orta Asya'da aşağıdakilerden hangisine zemin hazırladığı söyleyebilir?

- A) Çin ile iyi ilişkiler kurulmasına
- B) Avrupa ile Çin arasında aracılık yapılmasına
- C) İpek Yolu'na alternatif yollar üretilmesine
- D) İpek Yolu hâkimiyeti için mücadele edilmesine
- E) Çin ile akrabalık bağı kurulmasına

SORU: 16

Harita incelendiğinde ticaret yollarıyla ilgili olarak;

- I. uluslararası etkileşimin artabileceği,
 - II. Anadolu'nun Avrupa'ya geçiş noktası olduğu,
 - III. çoğunlukla kara yolunun kullanıldığı
- yorumlarından hangilerine ulaşılabilir?**

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I, II ve III